

19-26 MART 2025

TARİHLERİ ARASINDA

YAŞANAN HAK

İHLALLERİ BİLGİ NOTU

27 Mart 2025

19-26 Mart 2025 Tarihleri Arasında Yaşanan Hak İhlalleri Bilgi Notu

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 19 Mart 2025 tarihinde, aralarında İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun da olduğu 105 kişi hakkında iki ayrı soruşturma kapsamında gözaltı kararı verilmesinin ardından, eylem ve etkinlik yasaklarından seyahat engellemelerine, sokağa taşan işkenceden keyfi gözaltı ve tutuklamalara kadar bir dizi hak ihlali yaşanmıştır.

Ülke sathına yayılan eylemlerde yaşanan ihlallerin tespiti, hem olayın çapının büyüklüğü hem de Türkiye'de yıllar içinde basında kurumsallaştırılan sansür ve otosansür mekanizmaları nedeniyle ne yazık ki sınırlı bir çerçevede yapılabilmektedir. Bu bilgi notu hazırlanırken, basına yansıyan hak ihlallerinin yanı sıra barolar ve diğer hukuk örgütlerinin açıklamaları ile resmi makamlardan yapılan açıklamalardan yararlanılmıştır.

İnsan Hakları Derneği (İHD) Dokümantasyon Merkezi'nin tespitlerine göre, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı İmamoğlu'nun gözaltına alınması ve tutuklanması süreci ve sonrasında;

- Aralarında İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun da bulunduğu 3 belediye başkanı ile birlikte, toplam 51 kişi tutuklandı.
- Büyükşehir Belediyesi, Şişli ve Beylikdüzü belediye başkanları görevde alındı. Şişli Belediyesine kayyım atandı.
- 4 ilde her türlü eylem, etkinlik ve gösteri Valilik kararıyla yasaklandı. Türkiye'nin en büyük nüfusa sahip üç büyükşehirinde, İstanbul, Ankara ve İzmir'de eylem ve etkinlik yasakları devam ediyor.
- Ev baskınları ve gösterilerde, aralarında çocukların da olduğu en az 1.879 kişi gözaltına alındı, 260 kişi tutuklandı. 468 kişi adli kontrol tedbirleriyle serbest bırakıldı.
- Çok sayıda kişi polisin eylemlere müdahalesi sırasında, kaba dayak, yakın mesafeden kapsül, gaz ve su sıkılması, ters kelepçe, çıplak arama gibi işkence ve kötü muamele niteliğindeki uygulamaya maruz kaldı.
- En az 14 gazeteci gözaltına alındı. Haklarında tutuklama kararı verilen 7 gazeteci, yapılan itiraz üzerine serbest bırakıldı.
- Üniversite öğrencilerinin ders boykotuyla dayanışma amacıyla bir günlük iş bırakma kararı alan Eğitim Sen'in Merkez Yönetim Kurulu hakkında soruşturma başlatıldı, ifadeleri alınan yöneticiler hakkında 2 haftalık ev hapsi ve adli kontrol kararı verildi.
- Protestolara yayınlarında yer veren radyo ve televizyon kanallarına ilişkin RTÜK Başkanı'nın açıklamaları, bu kanalları "kapatma tehdidi" olarak yorumlandı.

ARKA PLAN

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun ana muhalefet partisi konumundaki Cumhuriyet Halk Partisi'nin (CHP) Cumhurbaşkanı aday adayı olarak ilan edilmesinin ardından, İmamoğlu hakkında bir süredir devam eden ve geniş kamuoyunca siyasal saiklerle sürdürüldüğü düşünülen yargısal kısıkaç daha da sıkılaştırılmıştır.

İmamoğlu'nun diplomasının kanunun geriye yürümezliği ilkesine aykırı bir biçimde idari bir kararla mezun olduğu İstanbul Üniversitesi tarafından iptal edilmesinin hemen ertesi günü, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı İmamoğlu ve yine CHP'li Şişli ve Beylikdüzü belediye başkanlarının aralarında olduğu 105 kişi hakkında iki ayrı soruşturma kapsamında yakalama kararı çıkarttı.

Soruşturmalarından birinde İmamoğlu, Büyükşehir Belediyesi ve bağlı şirketlerini kullanarak yolsuzluk yapmak ve bu amaçla kurulan "çıkar amaçlı suç örgütünün lideri" olmakla suçlandı.

İkinci soruşturmada ise 31 Mart 2024 yerel seçimlerinde CHP kontenjanından seçilen bazı belediye meclis üyelerinin "terörle bağlantılı olduğu" iddiası üzerinden, İmamoğlu ve diğer 6 kişinin "terör örgütüne yardım etme suçunu işledikleri" iddia edildi.

4 günlük gözaltı süresinin sonunda 23 Mart 2025 tarihinde aralarında İmamoğlu dahil 48 kişi yolsuzluk soruşturması kapsamında tutuklanırken, İBB Genel Sekreter Yardımcısı Mahir Polat, Şişli Belediye Başkanı Resul Emrah Şahan ve Reform Enstitüsü Direktörü Mehmet Ali Çalışkan terör soruşturması kapsamında tutuklandı. 41 kişi de adli kontrol tedbiriyle serbest bırakıldı.

İmamoğlu'nun gözaltına alınması haberinin duyulmasıyla birlikte Türkiye'nin pek çok kentinde kitlesel toplantı ve gösteriler düzenlendi. Üniversite kentlerinden kent meydanlarına kadar pek çok yerde yürüyüşler, basın açıklamaları gerçekleştirildi.

YAŞANAN HAK İHLALLERİ

Bu süreçte barışçıl toplantı ve gösterilere yönelik polis şiddeti başta olmak üzere pek çok temel insan hakkı ihlal edildi. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın gösterileri hedef alan açıklamalarının ardından polis şiddetinin hız kazanması dikkat çekerken, aralarında avukat, gazeteci, siyasi parti temsilcileri olmak üzere çok sayıda kişi ev baskınlarıyla keyfi biçimde gözaltına alındı.

Kaba dayaktan, kimyasal ajanların orantısız kullanımına kadar işkence ve kötü muamele niteliğinde pek çok uygulamaya imza atıldı.

YÖNETİMDE TEMSİL HAKKI

Ekrem İmamoğlu ile beraber tutuklanan Beylikdüzü Belediye Başkanı Mehmet Murat Çalık ve Şişli Belediye Başkanı Resul Emrah Şahan İçişleri Bakanlığı kararıyla görevden uzaklaştırılırken, Şişli Kaymakamı Cevdet Ertürkmen İstanbul Valiliği'nce Şişli Belediye Başkan Vekili olarak (kayyum) olarak görevlendirildi.

BARIŞÇIL TOPLANTI, GÖSTERİ HAKKI ve İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ

İstanbul Valiliği, İmamoğlu ve beraberindekilerin gözaltına alındığı 19 Mart 2025 tarihinde aldığı kararla 23 Mart 2025 tarihine kadar il genelinde eylem ve gösteri düzenlemeyi yasakladı. Valilik, 22 Mart 2024 tarihli kararıyla yasakları 26 Mart gününe kadar uzatırken, eylemlere katılmak için il içinde ve çevre illerden kente giriş çıkışları yasakladı. İlerleyen günlerde yasak kararı 27 Mart gününe kadar uzatıldı.

İstanbul'da toplu ulaşımda pek çok durak ve istasyondan yolcu iniş-binişleri valilik emriyle yasaklandı, pek çok cadde ve sokağa giriş çıkış sınırlandırıldı ya da kapatıldı.

Ankara, İzmir ve Manisa Valilikleri de 21 Mart 2023 tarihinde 4 günlük süreyle il genelinde her türlü eylem, etkinlik ve yürüyüşü yasaklama kararı aldılar. Söz konusu yasaklar, Ankara'da 1 Nisan 2025 tarihine, İzmir'de ise 29 Mart 2025 tarihine kadar uzatıldı.

Başta üniversiteler olmak üzere pek çok yerde yürüyüşler polislerce keyfi biçimde engellendi ya da engellenmeye çalışıldı. Eylemlerin kitlesel olarak sürdüğü Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde (ODTÜ) öğrencilerin kent merkezindeki eylemlere katılmak amacıyla kampüsten çıkmalarına izin vermeyen polis, yoğun biçimde biber gazı ve gaz atan kapsül kullandı. Üniversite öğrencilerinin kampüse ulaşmak için kullandığı metro istasyonu Valilik kararıyla akşamları kapatıldı. 22 Mart 2023 gecesini kampüse girmek isteyen öğrenciler de toplu bir şekilde gelmeleri gerekçe gösterilerek engellendi. Yoğun biber gazı ve tazyikli su kullanılan polis müdahalesi ve polisin

girişleri kapatması nedeniyle kampüslerdeki yurtlarda kalan pek çok öğrencinin geceyi kampüs dışında geçirmek zorunda kaldığı tespit edildi. Yoğun tazyikli su nedeniyle ıslanan öğrencilerin geceyi ısınmak için gittikleri hastanelerin acil servislerinde geçirmek zorunda kaldıkları öğrenildi. ODTÜ ve çevresindeki polis müdahalelerinde görme engelli avukat Erkan Yıldız'ın da aralarında olduğu çok sayıda kişi yaralandı.

KEYFİ GÖZALTI VE TUTUKLAMALAR

İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya'nın 27 Mart 2025 tarihli açıklamasına göre, 19 Mart 2025 tarihinden itibaren İmamoğlu'nun gözaltına alınmasına yönelik tepkilerle ilişkili olarak ülke genelinde 1.879 kişi yaşanan eylemler nedeniyle gözaltına alınırken, 260 kişi tutuklandı. 468 kişi adli kontrol tedbirleriyle serbest bırakıldı. 662 kişinin işlemleri devam ediyor.

Ayrıca Yerlikaya 25 Mart günü yaptığı açıklamada, 43 kişinin Cumhurbaşkanı'na ve ailesine hakaret ettikleri gerekçesiyle gözaltına alındığını ifade etti. Bakan Yerlikaya, 19-26 Mart arasında yaşanan olaylarda 150 polisin yaralandığını duyurdu.

İstanbul, Ankara ve İzmir başta olmak üzere pek çok ilde aralarında gazeteciler, avukatlar, insan hakları savunucuları ve siyasi parti temsilcilerinin de olduğu onlarca kişi ev baskınlarıyla gözaltına alındı.

İSTANBUL'DA 202 KİŞİ TUTUKLANDI

İstanbul Barosu İnsan Hakları Merkezi ve ÇHD İstanbul Kriz Masası'nın verdiği bilgilere göre, söz konusu dönemde İstanbul'da 20'si çocuk, 11'i gazeteci, toplamda en az 622 kişi ev baskınları ve gösteriler sırasında gözaltına alındı. Gözaltına alınanlardan 202'si hakkında tutuklama kararı verilirken, en az 44 kişi ev hapsi, en az 55 kişi adli kontrol tedbiriyle serbest bırakıldı.

Tutuklanılardan 7'si Saraçhane'deki gösterileri takip eden gazeteciler oldu. Tutuklanan gazeteciler, itirazlar üzerine 27 Mart 2025 tarihinde serbest bırakıldı.

Cumhurbaşkanı'na hakaret suçlamasıyla en az 55 kişinin gözaltına alındığı öğrenildi.

ANKARA'DA 262 GÖZALTI

İnsan Hakları Derneği Ankara Şubesi ve ÇHD Ankara Şubesi'nden alınan bilgiye göre, Ankara'da 21-26 Mart tarihleri arasında en az 292 kişi ev baskınları ve gösterilerde gözaltına alındı. 1 kişi tutuklanırken, 45 kişi adli kontrol tedbiriyle serbest bırakıldı. 78 kişi serbest bırakılırken, gözaltına alınan çok sayıda kişinin Adliye'deki işlemleri devam ediyor.

Ankara Barosu Toplumsal Dava ve Hukuk Araştırmaları Merkezi'nin açıklamasına göre, 22 kişi hakkında Basın Suçları Savcısı tarafından soruşturma açıldı.

ANTALYA'DA GÖZALTILAR 200'Ü AŞTI

ÇHD Antalya Şubesi'nin verdiği bilgiye göre, Antalya'da 19 Mart'tan bu yana gözaltına alınanların sayısı 200'ü aştı. 10'u Türkiye İşçi Partisi üyesi 13 kişi tutuklanırken, yapılan itirazlar üzerine tutuklananlardan 3'ü tahliye edildi.

EĞİTİM SEN YÖNETİCİLERİNE EV HAPSI

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, üniversite öğrencilerinin İmamoğlu'nun gözaltına alınıp tutuklanması sürecinde başlayıp sürdürdüğü ders boykotlarına dayanışma göstermek amacıyla 25 Mart 2025 tarihinde üniversitelerde grev kararı alan Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu'na (KESK) bağlı Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (Eğitim Sen) hakkında "suç işlemeye alenen tahrik" suçlamasıyla soruşturma başlattı.

Soruşturma kapsamında ifadeleri alınan Eğitim Sen Merkez Yönetim Kurulu üyeleri hakkında iki hafta ev hapsi ve sonrasında adli kontrol tedbiri kararı verildi.

Sendikanın söz konusu kararı doğrultusunda iş bırakılmasının ardından Eğitim Sen İstanbul Üniversitesi İşyeri Temsilcisi Levent Dölek sabah evine yapılan baskınla gözaltına alındı.

İŞKENCE ve KÖTÜ MUAMELE YASAĞI

Başta İstanbul'da Saraçhane'deki İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin önündeki gösteriler olmak üzere, pek çok barışçıl toplantı ve gösteriye polis müdahale etti.

Polislerin tazyikli su, biber gazı vb. kimyasal ajanların yanı sıra yine kimyasal ajanlar içeren plastik kapsülleri taşıyan silahları da müdahalelerde kullandığı tespit edildi.

Söz konusu kapsüllü silahların polisler tarafından doğrudan kişilerin vücutlarını hedef olarak kullandığı, zaman zaman baş hizasından ateş edildiği görüldü. Basına ve sosyal medyaya yansıyan görüntülerde bu kapsüllerin yakın mesafeden ve hedef alınarak kullanılması sonucu çok sayıda kişiyi, bir kısmı baş bölgesinden olmak üzere, yaraladığı görüldü. İçişleri Bakanlığı ise eleştirilere kullanılanın "plastik mermi" olmadığını ve silahların "paint ball" tabancası olduğunu ileri sürerek yanıt verdi.

Biber gazı vb. kimyasalların yakın mesafeden kişileri hedef olarak kullanıldığı, polise herhangi bir mukavemette bulunmadığı açık olan kişilere bile gözleri hedef alınarak sıkıldığı tespit edildi.

Tazyikli suyun da zaman zaman kişilerin vücut bütünlüğünü tehlikeye atacak kadar yakın mesafeden kullanıldığı görüldü.

İstanbul ve Ankara'daki eylemler başta olmak üzere, pek çok gösteriye yönelik polis müdahalesinin dağılmakta olan kişileri hedef aldığı, bu esnada kişilerin keyfi biçimde kaba dayığa maruz bırakıldıkları, kolluk güçlerinin tehdit ve hakaretleriyle karşı karşıya kaldıkları,

zorlayıcı pozisyonlarda yere yatırıldıkları, zorlayıcı pozisyonlarda yerlerde sürüklendikleri, boyunlarına, omuzlarına basmak suretiyle soluksuz bırakıldıkları görüntüler basına ve sosyal medyaya yansımıştır. Bununla birlikte ters kelepçe uygulamasının da yine adeta bir işkence yöntemi olarak kullanıldığı, kişilerin zorlayıcı pozisyonlarda kelepçelendikleri, kelepçelerin acı ve eziyet verecek ve kişinin vücudunda iz bırakacak biçimde sıkıştırıldığı görülmüştür.

Çağdaş Hukukçular Derneği (ÇHD) 22 Mart 2025 tarihinde gözaltına alınan 7 kadının çıplak arama ve buna eşlik eden fiziksel şiddete maruz bırakıldığını, konuyla ilgili suç duyurusunda bulunulacağını açıkladı.

BASIN VE HABER ALMA ÖZGÜRLÜĞÜ

Türkiye’de basın özgürlüğü alanında yaşanan daralma, bu süreçte de kendini net bir biçimde ortaya koydu. Gazetecilerin üzerindeki yargısal kısıpaca, medya kuruluşlarına yönelik idari yaptırımlar ve medyadaki sahiplik yapısı nedeniyle kurumsallaşan sansür ve otosansür nedeniyle, ülke sathına yayılan tepkiler sınırlı sayıda gazete, internet sitesi, televizyon ve yayıncı tarafından kamuoyuna aktarılabilirdi. Yaşananları öğrenmek isteyenlerin sansür mekanizmalarına rağmen haberleri sunan bu medya kanallarına yönelmesi sonrası, bir yandan RTÜK gibi ilgili idari kurumların yetkililerinin tehditvari açıklamalar yaptıkları, yaşananları yakından takip eden gazetecilerin gözaltına alındıkları görüldü.

İmamoğlu ve diğerlerine yönelik operasyonun başladığı 19 Mart 2025 sabahı başta olmak üzere, süreç boyunca belirli bölgelerde, belirli zaman aralıklarında kişilerin sosyal medya mecraları ve internete erişimde güçlük yaşadıkları tespit edilirken, konunun uzmanları bunun “bant daraltması” uygulamasının bir sonucu olduğunu belirten açıklamalar yaptılar.

GAZETECİLERE TUTUKLAMA VE GÖZALTI

11’i İstanbul’da, 3’ü İzmir’de toplamda en az 14 gazeteci gözaltına alındı.

İstanbul’da Saraçhane’deki eylemleri takip etmeleri gerekçe gösterilerek gözaltına alınan 24 Mart sabahı ev baskınlarıyla gözaltına alınan 10 gazeteciden 7’si - Yasin Akgül, Zeynep Kuray, Bülent Kılıç, Hayri Tunç, Kurtuluş Arı, Gökhan Kam, Ali Onur Tosun - hakkında tutuklama kararı verildi. Gazeteciler, “2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri yasının 32. maddesi 1. fıkrasını ihlal ettikleri yani kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşüne silahsız katılarak ihtar rağmen kendiliğinden dağılmadıkları” gerekçesiyle tutuklandılar. Dosyaya delil olarak sunulan fotoğrafların gazetecilerin kamera, fotoğraf makinası, mikrofon ve defter gibi araçlarının gözükmeyeceği şekilde çekilmiş olması gazeteci meslek örgütlerinin büyük tepkisi çekti. Ayrıca bu fotoğraflarda gazetecilerin gösteri yapanların önünde yürüyor olmasının savcılık tarafından “kitleyi yönlendiriyorlardı” suçlamasına gerekçe yapılması dikkat çekti. 25 Mart günü verilen tutuklama kararına yapılan itirazların kabulünün ardından 7 gazeteci 27 Mart günü tahliye edildi.

İzmir’de 24 Mart sabahı ev baskınlarıyla gözaltına alınan İzmir Gazeteiler Cemiyeti Yönetim Kurulu Üyesi Yağız Barut, foto muhabiri Murat Kocabaş ve BirGün gazetesi yazarı Barış İnce, 27 Mart günü adliyeye sevk edildiler. Yağız Barut serbest bırakılırken, diğer iki gazetecinin işlemleri bilgi notu hazırlandığı sırada devam ediyordu.

RTÜK BAŞKANININ TARTIŞILAN AÇIKLAMALARI

Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) Başkanı Ebubekir Şahin’in yayıncı kuruluşları hedef alan açıklamaları, sürecin not edilmesi gereken başka bir unsuru oldu. RTÜK Başkanı’nın 19 Mart 2025 tarihinde yaptığı “Yasal mevzuata aykırı yayın yapan yayıncı kuruluşlara gerekli yaptırımların en üst sınırdan uygulanacağını hatırlatırız” açıklaması televizyon kanallarına bir tehdit olarak yorumlandı. Bu açıklamanın ardından bazı TV kanallarının İmamoğlu’nun tutuklanmasıyla ilgili gösterileri vermeme, görüntüleri sessiz sunma gibi yollara başvurdukları iddia edildi. Ebubekir Şahin, 23 Mart tarihinde benzer yönde bir açıklama daha yaparak, konuyla ilgili resmi kurumlar dışındaki açıklamalara yer verilmesi çağrısı yaptı. Şahin, aksi takdirde “yayın durdurma” ve “lisans iptali” gibi yaptırımlara başvurulacağını ifade etti. Aynı açıklamasını ertesi gün tekrar yineleyen Ebubekir Şahin, 25 Mart günü yaptığı açıklamada ise bazı yayıncı kuruluşların “devlet kurumlarına ve çalışanlarına sansür uyguladığını”, bu yolla “haber alma özgürlüğünü engellediklerini” ve bu nedenle de en üst sınırdan yaptırımlarla karşılaşacaklarını dile getirdi.

Not: Bu bilgi notundaki veriler 27 Mart 2025 tarihi öğlen saati itibariyle edinilmiş bilgilerdir.

27 Mart 2025

İnsan Hakları Derneği
Dokümantasyon Merkezi

